Bili?sel Fark?ndal?k Okudu?unu Anlama Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Bili?sel Fark?ndal?k Okudu?unu Anlama Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17922

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Bili?sel Fark?ndal?k Okudu?unu Anlama Ölçe?i, ?. Gelen taraf?ndan 2003 y?l?nda doktora tezi kapsam?nda geli?tirilmi? bir ölçme arac?d?r. Bu ölçek, ö?rencilerin **bili?sel fark?ndal?k** stratejilerini kullanma düzeyleri ile okudu?unu anlama becerileri aras?ndaki ili?kiyi ve bu stratejilerin okudu?unu anlama düzeyine olan etkisini de?erlendirmek amac?yla tasarlanm??t?r. Ölçek, özellikle Türkçe derslerinde ö?rencilerin ö?renme süreçlerini ve okuma becerilerini ne derece bilinçli yönettiklerini ölçmeyi hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler

Bili?sel fark?ndal?k, okudu?unu anlama, ölçek geli?tirme, bili?sel stratejiler, güvenirlik, doktora tezi.

Yazarlar

?. Gelen

Amaç

Ölçe?in temel amac?, ö?rencilerin **bili?sel fark?ndal?k** (metabili?) stratejilerini okuma materyallerini anlamland?rma sürecinde ne s?kl?kla ve ne kadar etkili kulland?klar?n? belirlemektir. Bu araç, özellikle Türkçe dersine ili?kin tutum, okudu?unu anlama düzeyi ve ö?renilen bilginin kal?c?l??? üzerindeki bili?sel fark?ndal?k stratejilerinin etkisini inceleyen geni? kapsaml? bir ara?t?rman?n parças? olarak geli?tirilmi?tir.

Ölçek, e?itim ara?t?rmac?lar?na ve ö?retmenlere, ö?rencilerin okuma s?ras?nda kulland?klar? dü?ünme süreçlerini (planlama, izleme, de?erlendirme) objektif olarak de?erlendirme imkan? sunarak, okudu?unu anlama becerilerini geli?tirmeye yönelik spesifik müdahalelerin tasarlanmas?na yard?mc? olmay? amaçlamaktad?r.

Yap? (Ölçülen Yap?)

Bu ölçek, temelde iki ana psikolojik yap?y? ölçmektedir: **Bili?sel Fark?ndal?k** (Metacognition) ve Okudu?unu Anlama. Bili?sel fark?ndal?k, bireyin kendi bili?sel süreçleri hakk?ndaki bilgisi ve bu süreçleri düzenleme yetene?i olarak tan?mlan?r. Okuma ba?lam?nda bu, okuyucunun metni anlamak için hangi stratejileri kullanaca??n? planlamas?, okuma s?ras?nda anlamay? izlemesi ve gerekti?inde stratejileri de?i?tirmesi anlam?na gelir.

Ölçek, ö?rencilerin okuma öncesinde (hedef belirleme), okuma s?ras?nda (izleme ve problem çözme) ve okuma sonras?nda (de?erlendirme) kulland?klar? bili?sel ve metabili?sel eylemleri

ARABPSYCHOLOGY.COM

ölçerek, okuma ba?ar?s?n?n alt?nda yatan dü?ünme mekanizmalar?n? ortaya ç?karmay? hedefler.

Geçerlik

Ölçe?in geli?tirilme sürecine dair özet kaynaklarda spesifik geçerlik analizlerine (yap? geçerli?i, kapsam geçerli?i, ölçüt ba??ml? geçerlik) dair detayl? bilgi sunulmam??t?r. Ancak, bir doktora tezi kapsam?nda geli?tirilen bir ölçek oldu?u göz önüne al?nd???nda, kapsaml? geçerlik çal??malar?n?n (genellikle uzman görü?ü ve faktör analizi yoluyla) tam metinde yer ald??? varsay?lmaktad?r. Geçerlik çal??malar?n?n, ölçe?in gerçekten **bili?sel fark?ndal?k** stratejilerini ve okudu?unu anlama becerilerini ölçtü?ünü desteklemesi beklenir.

Güvenirlik

Ölçe?in güvenirlik analizleri, kabul edilebilir düzeyde yüksek sonuçlar vermi?tir. Yap?lan analizler sonucunda elde edilen de?erler ?unlard?r:

?ç Tutarl?l?k Güvenirli?i: Ölçe?in **Cronbach Alpha** de?eri .83 olarak hesaplanm??t?r. Bu de?er, ölçek maddelerinin tutarl? bir yap?y? ölçtü?ünü ve psikometrik aç?dan güvenilir oldu?unu göstermektedir.
Test-Tekrar Test Güvenirli?i: Ölçümler aras? **Pearson Momentler çarp?m korelasyonu** .77 olarak bulunmu?tur. Bu korelasyon katsay?s?, ölçe?in zaman içinde tutarl? sonuçlar verdi?ini ve kararl? bir yap?ya sahip oldu?unu i?aret etmektedir.

Faktör Analizi

Kaynak özetinde ölçe?in faktör yap?s?na dair do?rudan bilgi ("-" olarak belirtilmi?tir) sunulmam??t?r. Tipik bir bili?sel fark?ndal?k ölçe?i, genellikle planlama, izleme ve de?erlendirme gibi alt boyutlardan olu?ur. Ölçe?in geli?tirildi?i doktora tezi içerisinde, ölçe?in kaç faktörlü bir yap?ya sahip oldu?u ve bu faktörlerin varyans?n ne kadar?n? aç?klad???na dair Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) veya Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) sonuçlar?n?n yer almas? muhtemeldir. Bu analizler, ölçe?in kuramsal yap?s?n?n ampirik verilerle uyumunu do?rular.

Ölçme Arac?

Test Çe?idi: Geli?tirme (Yeni bir ölçek olarak geli?tirilmi?tir.)

Format: Kaynakta belirtilmemi?tir. Ancak, bili?sel fark?ndal?k ölçekleri genellikle Likert tipi derecelendirme format?nda (örne?in, "Hiçbir zaman"dan "Her zaman"a kadar) ki?isel raporlama ?eklinde uygulan?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Mevcut Diller: Türkçe.

Popülasyon Grubu: E?itim kademesi belirtilmemi?tir, ancak Türkçe dersi ba?lam?nda kullan?ld??? için ilkö?retim veya ortaö?retim ö?rencileri oldu?u varsay?lmaktad?r.

Ya? Grubu: Ara?t?rman?n yap?ld??? popülasyona ba?l?d?r (muhtemelen 10-18 ya? aras?).

Popülasyon Detaylar?: Detayl? popülasyon bilgisi, (örne?in örneklem büyüklü?ü ve demografik özellikler) tam tez metninde yer almaktad?r.

Test Metodolojisi: Bireylerin okuma sürecinde kendi bili?sel eylemlerini raporlamas?na dayanan öz-bildirim (self-report) metodolojisi kullan?lm??t?r.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçek, 2003 y?l?nda geli?tirilmi?tir. Ölçe?in kullan?m? için gerekli izinler, yazar ?. Gelen'den ve tezin sunuldu?u Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden al?nmal?d?r. Ölçe?in ticari kullan?m? için ücretlendirme bilgisi kaynakta yer almamaktad?r; ancak akademik ve ara?t?rma amaçl? kullan?mlar?n yazar?n izniyle ücretsiz olabilece?i dü?ünülmektedir.

Kaynaklar

Gelen, ?. (2003). *Bili?sel fark?ndal?k stratejilerinin Türkçe dersine ili?kin tutum, okudu?unu anlama ve kal?c?l??a etkisi* (Doktora tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Tez, Yüksekö?retim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi üzerinden eri?ime aç?kt?r: tez.yok.gov.tr.

Bili?sel Fark?ndal?k Okudu?unu Anlama Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

Kaynak içerikte Bili?sel Fark?ndal?k Okudu?unu Anlama Ölçe?i'nin maddeleri veya derecelendirme format? ("-" olarak belirtilmi?tir) sunulmam??t?r. Detayl? maddelere yazar?n 2003 tarihli doktora tezinin ekler bölümünden ula??lmas? gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM